Puolustusvaliokunta

K 2/2022 vp Hallituksen vuosikertomus 2021

Puolustusministeriön toimialan tuloksellisuuskuvaus 2021

Puolustusvaliokunta on pyytänyt puolustusministeriön asiantuntijalausuntoa hallituksen vuosikertomuksen 2021 käsittelyä varten. Puolustusministeriön lausunnossa käsitellään tuloksellisuuden arviointia ja sen perusteita.

Hallituksen vuosikertomus on perustuslain 46 §:ssä säädetty valtioneuvoston eduskunnalle vuosittain antama kertomus hallituksen toiminnasta ja niistä toimenpiteistä, joihin se on eduskunnan päätösten johdosta ryhtynyt sekä kertomus valtiontalouden hoidosta ja talousarvion noudattamisesta. Vuosikertomus on jäsennelty viiteen osaan, jotka ovat 1) Kertomusosa, 2) Ministeriöiden tuloksellisuuden kuvaukset, 3) Tilinpäätöslaskelmat, 4) Toimenpiteet eduskunnan lausumien ja kannanottojen johdosta, 5) Valtion yhtiöomistus.

Tuloksellisuuskuvauksen lisäksi ministeriön toimialaa ja puolustuspolitiikkaa käsitellään kertomusosan luvussa 2.5 *Turvallinen oikeusvaltio Suomi*. Ministeriön vastaukset toimenpiteisiin eduskunnan lausumien ja kannanottojen johdosta koskevat asevelvollisten taloudellisia etuuksia (HE 37/2007 vp — EV 110/2007 vp) ja kansallisen turvallisuuden huomioon ottamista alueiden käytössä ja kiinteistöomistuksissa (HE 253/2018 vp – EV 268/2018 vp).

***

Tuloksellisuuden kuvauksessa ministeriö arvioi yhteiskunnallisen vaikuttavuuden kehitystä toimialallaan sekä raportoi asetettujen tavoitteiden toteutumisesta tai toteutumatta jäämisestä. Hallituksen vuosikertomuksen laatimisesta annetun ohjeistuksen mukaan yhteiskunnallisten vaikuttavuustavoitteiden saavuttamista arvioidaan itsearviointina asteikolla *erinomainen - hyvä - tyydyttävä - välttävä - heikko*. Tavoiteasetannan yleisistä vaatimuksista ja arvioinnin perusteista säädetään talousarviolaissa (423/1988) ja -asetuksessa (1243/1992) sekä niitä tarkentavassa budjetin laadintamääräyksessä (VN/4842/2020).

Puolustusministeriön toimialalla yhteiskunnallisten vaikuttavuustavoitteet perustuvat ministeriön ja Puolustusvoimien säädettyihin tehtäviin. Nykyinen rakenne on ollut käytössä 2010-luvun alusta lähtien. Tavoiteasetannassa ja arvioinnissa painottuu vaikuttavuustavoite *ennaltaehkäisevä sotilaallinen puolustuskyky*, koska valtaosa hallinnonalan resursseista kohdentuu sen toteuttamiseen.

Puolustusministeriön toimialan vaikuttavuustavoitteet (2021)	**Arvosana**
Suomen etujen mukainen puolustuspolitiikka	Hyvä
Ennaltaehkäisevä sotilaallinen puolustuskyky	Hyvä
Turvallinen yhteiskunta	Hyvä
Kansainvälisen turvallisuuden vahvistaminen	Hyvä

Tärkein muutos aiempien vuosiin on *ennaltaehkäisevää sotilaallista puolustuskykyä* koskevan arvion nostaminen tasolta tyydyttävä tasolle hyvä. Muutos perustuu kokonaisarvioon vuoden 2017 puolustusselonteon (VNS 3/2017 vp – EK 23/2017 vp) linjausten toteutumisesta puolustuksen valmiuden ja

Postiosoite
Postadress
Postal Address
Puolustusministeriö
PL 31
FI-00131 Helsinki
Finland

Käyntiosoite
Besöksadress
Office
Eteläinen Makasiinikatu 8
00130 Helsinki
Finland

Puhelin
Telefon
Telephone
0295 16001
Internat. +358 295 16001

Faksi
Fax
Fax
(09) 160 88244
Internat. +358 9 160 88244

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet
kirjaamo@defmin.fi
www.defmin.fi

suorituskyvyn kehittämisessä sekä toimintaedellytysten parantamisessa. Keskeiset perusteet muutokselle on esitetty puolustusselonteossa (VNS 8/2021 vp – EK 45/2021 vp) puolustuksen nykytilaa käsittelevässä luvussa (III). Arvioinnin kannalta keskeisiä näkökulmia ovat muun muassa:

- Puolustusvalmiuden parantuminen mahdollistaa sen, että alueellisen koskemattomuuden valvonta- ja turvaamiskykyä voidaan vahvistaa joustavasti. Tämä on edellyttänyt uusia nopeasti käyttöön saatavia suorituskykyjä. Yhteistoiminta kansainvälisten kumppaneiden kanssa täydentää alueellisen koskemattomuuden valvontaa ja torjuntaa.

- Meri- ja ilmapuolustuksen strategisissa hankkeissa on tehty merkittävimmät päätökset, ja ne ovat toimeenpanovaiheessa. Maavoimien valmiuden ja suorituskyvyn kehittämistä tukevat hankinnat ja joukkojen koulutus ovat luoneet hyvän perustan ylläpitää operatiivisten joukkojen kykyä samalla, kun paikallisjoukkoja kehitetään 2020-luvulla. Varusmiesten ja reserviläisten koulutusta on kehitetty vastaamaan toimintaympäristön ja yhteiskunnan muutoksia sekä hyödyntämään teknologisen kehityksen mahdollisuuksia. Vapaaehtoista maanpuolustuskoulutusta on uudistettu.

- Puolustusvoimien säädöspohjaisia toimintaedellytyksiä on parannettu tiedonhankinnan, aluevalvonnan, valmiudensäätelyn sekä viranomais- ja puolustusyhteistyön kehittämiseksi. Puolustusvoimien osaamista ja yhteistoimintakykyä on parannettu puolustusyhteistyöllä ja kansainvälisillä harjoituksilla. Puolustusvoimat on kehittänyt kybertilannekuvan muodostamista, omien järjestelmien suojaamista ja valvontaa sekä puolustuksellisten kyberoperaatioiden suunnittelua ja toimeenpanoa. Puolustusvoimien logistiikkajärjestelmän toiminta on vakiinnutettu, ja kumppanien osalta on keskitytty erityisesti valmiuksien kehittämiseen. Sotilaallista huoltovarmuutta on parannettu syventämällä yhteistoimintaa huoltovarmuusorganisaation kanssa

Hallinnonalan muiden vaikuttavuustavoitteiden toteutumista arvioidaan kokonaisarviointina painottaen kuitenkin enemmän toimintavuodelle asetettujen tavoitteiden toteutumista. Esimerkiksi vaikuttavuustavoitteen *kansainvälisen turvallisuuden vahvistaminen* arvioinnissa keskeinen kriteeri on, kuinka Puolustusvoimat on kyennyt toimeenpanemaan valtiojohdon päättämät sotilaalliset kriisinhallintaoperaatiot. *Puolustuspolitiikkaa* koskevan tavoitteen arvioinnissa painottuu hallitusohjelman toimeenpanon toteuttaminen.

***

Puolustusministeriön hallinnonalan tehtävät ja toiminnan tulokset liittyvät varautumiseen ja yhteiskunnan toimintakykyyn poikkeusoloissa. Sen vuoksi tulosten todentaminen normaalioloissa on haastavaa. Lisäksi vaikuttavuuden arvioinnissa on otettava huomioon hallinnonalan yhteiskunnallisten vaikuttavuustavoitteiden pitkä aikajänne. Valtioneuvoston puolustusselonteot mahdollistavat vaikuttavuuden arvioinnin vuosikertomuksia pidemmällä aikajänteellä.

Hallinnonalan tuloksellisuutta tarkastellaan ja arvioidaan talousarviolaissa ja -asetuksessa säädetyin perustein myös Nato-jäsenyyden astuttua voimaan. Ministeriön on suunniteltava toimialansa toiminnan yhteiskunnallista vaikuttavuutta sekä hallinnonalansa taloutta ja toiminnallista tuloksellisuutta usean vuoden aikavälillä. Eduskunta on edellyttänyt (UaVM 5/2022 vp), että Nato-jäsenyys ei saa heikentää puolustusmenojen osalta Suomen budjettiprosessiin kuuluvia demokratian ja läpinäkyvyyden vaatimuksia.

Postiosoite
Postadress
Postal Address
Puolustusministeriö
PL 31
FI-00131 Helsinki
Finland

Käyntiosoite
Besöksadress
Office
Eteläinen Makasiinikatu 8
00130 Helsinki
Finland

Puhelin
Telefon
Telephone
0295 16001
Internat. +358 295 16001

Faksi
Fax
Fax
(09) 160 88244
Internat. +358 9 160 88244

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet
kirjaamo@defmin.fi
www.defmin.fi

Liitteet -

Jakelu Puolustusvaliokunta

Tiedoksi Kansliapäällikkö
Ministerin erityisavustajat
Hallintopoliittinen osasto
Puolustuspoliittinen osasto
Konserniohjausyksikkö
Talousyksikkö
Kansallisen puolustuksen yksikkö

Postiosoite
Postadress
Postal Address
Puolustusministeriö
PL 31
FI-00131 Helsinki
Finland

Käyntiosoite
Besöksadress
Office
Eteläinen Makasiinikatu 8
00130 Helsinki
Finland

Puhelin
Telefon
Telephone
0295 16001
Internat. +358 295 16001

Faksi
Fax
Fax
(09) 160 88244
Internat. +358 9 160 88244

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet
kirjaamo@defmin.fi
www.defmin.fi